

Серая А. К.
студентка 2-го курсу ОКР «Магістр»
юридичного факультету КНУ ім. Тараса Шевченка
Науковий керівник:
Кучер Т.М., к.ю.н., ас. кафедри нотаріального
і виконавчого процесу та адвокатури КНУ ім. Тараса Шевченка

ДОВІРЕНІСТЬ І ДОГОВІР ДОРУЧЕННЯ: ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ

Актуальність даної теми пов'язана з постійним підвищенням інтересу до особливостей функціонування інституту представництва, а разом з тим до з'ясування правової природи, суті і значення окремих пов'язаних з ним правових категорій. У даному контексті суттєвим є питання розмежування таких правових явищ як довіреність і договір доручення.

Договір доручення— це двохсторонній правочин, відповідно до якого одна сторона (повірений) зобов'язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони (довірителя) певні юридичні дії. На противагу цьому, видача довіреності є одностороннім правочином, що об'єктивується у письмовому документі.[1, с.134]

Договір доручення (оскільки законом для нього не встановлена спеціальна форма) може бути вчинений як в усній, так і письмовій формі (простій чи кваліфікованій). На противагу цьому- довіреність є письмовим документом, тому може існувати виключно в письмовій формі (простій чи кваліфікованій).

Практика посвідчення довіреностей нотаріусами свідчить про те, що вони чітко відмежовують договір доручення як підставу представництва і довіреність як матеріальний носій, який фіксує повноваження представника. Тому у текстах довіреностей, незалежно від їх виду вказується, що посвідченню такої довіреності передують «усна домовленість» або «усний договір сторін», тобто мова йде саме про договір доручення, який попередньо був укладений сторонами в усній формі. Це підкреслює чітку структуру відносин представництва і хибність твердження про те, що довіреність є самостійною підставою їх виникнення. Підстава виникнення відповідно до Закону- це договір, довіреність є лише підтвердженням наявності у представника певних повноважень. Повертаючись до співвідношення таких правових конструкцій як договір доручення і довіреностей повторимося, що оскільки доручення є двостороннім правочином, для укладення такого договору необхідним є волевиявлення двох сторін. Тому у випадку посвідчення нотаріусом договору доручення йому не достатньо встановити особу лише довірителя і його право і дієздатність. Такі дії необхідно вчинити і щодо представника, причому в окремих випадках, передбачених законом необхідно перевірити і наявність ліцензій, дозволів.[1, с.134;2, с.15; 3, с. 43]У даному контексті слід зазначити також, що договір доручення як двосторонній зв'язок між сторонами передбачає наявність взаємних прав та обов'язків, в той час як передача повноважень за довіреністю за відсутності письмового договору ніяких обов'язків для представника встановлювати не може. Довіреність є одностороннім правочином і тому при її посвідченні є необхідним лише встановлення дієздатності особи, яку представляють. Довіреність не породжує обов'язків для представника, а лише надає йому певний обсяг прав.[1, с.137]

Функція договору доручення полягає в тому, що він покликаний врегулювати відносини між представником і особою, яку представляють. Результат домовленості відображається у повноваженнях представника, зазначених у договорі та/або довіреності. На противагу цьому, основною функцією довіреності є інформаційна, фіксуюча функція щодо третьої особи - учасника правочину, адже саме з її змісту вона переважно дізнається про зміст, обсяг, строк та характер повноважень представника. [1, с.134; 4, с. 55]

Плутанина у теоретичній площині і підміна поняття договору поняттям довіреність і визнання довіреності особливою формою доручення пов'язана з декількома факторами. По-перше, у нормативно-правових актах немає узгодженості щодо застосування термінів «доручення» і «довіреність». У сучасному і актуальному значенні вони не є тотожними, в той час як у ст. 58 ЗУ про нотаріат і наукових джерелах вони вживаються як синоніми. По-друге, відсутність обов'язкової письмової форми договору доручення на ряду з вимогою вчинення довіреності виключно у письмовій, а частіше у письмовій нотаріально посвідченій формі

створює правову ситуацію, коли повноваження начебто передаються «по довіреності» і розуміється, що саме вона є підставою виникнення представницьких правовідносин, у той час як будь-якій довіреності передують договір, навіть якщо він реалізується у формі усної домовленості. Відповідно до вищенаведеного вбачається очевидним, що довіреність і договір доручення є різними за своєю суттю правовими конструкціями, які варто відмежовувати за: правовою природою; формою існування; функціями які вони виконують; правами і обов'язками які вони породжують для сторін правовідносин; змістовним наповненням; способом фіксації повноважень; строками протягом яких вони діють; співвідношенням із підставами виникнення представницьких відносин.

На нашу думку, довіреність і договір доручення не слід протиставляти один одному, оскільки вони є правовими засобами реалізації відносин представництва, які мають діяти в сукупності. З огляду на це можна спростувати тезу про те, що довіреність є окремою формою існування договору доручення, або ж додатковою підставою виникнення відносин представництва. На нашу думку довіреність і договір доручення є елементами багаторівневої структури відносин представництва, де договір у всіх можливих формах його існування є підставою виникнення відносин представництва і в повній мірі реалізує внутрішні відносини представництва, тобто відносини між самим представником і особою, яку він представляє. В той час як довіреність це є елемент, який пов'язує внутрішні відносини представництва із зовнішніми - такими, що виникають між представником і третіми особами. На нашу думку, довіреність має бути обов'язковим, а не факультативним елементом договірної представництва, тому пропонуємо викласти ч.1. ст. 244. ЦК України у такій редакції: «Представництво, яке ґрунтується на договорі, має здійснюватися за довіреністю.»

Список використаних джерел

1. Харитонов Є.О. Добровільне представництво у цивільному праві України : навч. посібник / Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova, А.І. Дрішлюк. – Київ : Істина, 2007. – 176 с.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. Ст. 356.
3. Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 39, стаття 383.
4. Федорченко Н.В. Загальна характеристика договору доручення // Часопис Київського університету права : український науково-теоретичний часопис / Київський ун-т права НАНУ, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАНУ. – Київ, 2002. – № 3. – С.50-57